

Aeròdrom republicà de Sabanell

Torrelavit

Ubicació

Comarca:	Alt Penedès
Lloc/Adreça:	Sector de Sabanell de Dalt
Emplaçament	Camps de vinyes a la confluència de la C-244 i BV-2153, entre Sabanell i el Pla del Penedès.
Alçada:	246m
Coordenades:	
Latitud:	41.4195
Longitud:	1.69582
UTM Est (X):	391014
UTM Nord (Y):	4586148

Classificació

Número de fitxa	08287 - 190
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Any	1938
Estat de conservació	Dolent
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. cadastral: 08287A026000190000XU
Autoria de la fitxa	Oriol Vilanova
Data de registre de la fitxa:	dc., 14/07/2010 - 02:00

Descripció

Superfície de terreny agrícola actualment ocupada per conreu de vinya, que des de l'any 1938 i fins el 1939 va acollir un dels aeròdroms que l'aviació republicana va instal·lar al Penedès durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) (Veure apartat "Història"). Els límits de l'antic aeròdrom militar estaven definits, al sud, pel traçat de l'actual carretera BV-2153, que des de Sabanell va cap al Pla del Penedès; a l'oest, pel traçat de l'actual carretera C-244; a l'est, pel camí que mena a les caves Nadal fins a la cruïlla amb el camí de Can Raspall dels Horts; i al nord amb el camí que tracen els camps de vinyes situats immediatament per sota de l'esmentat camí de Can Raspall dels Horts. L'orientació del camp era, així, nord-oest/sud-est, i tenia una llargada d'uns 1.000 m i una amplada d'entre 200 (oest) i 500 metres (est), ocupant un àrea aproximada de 345.800 m². Al punt UTM X=391245; Y=4586097 es conserva la boca d'entrada a un dels refugis de l'aeròdrom. Es tracta d'un túnel construït amb maó amb volta de canó. La porta d'entrada té una alçada de 1,95 m i una amplada de 1,35 m, i el descens es realitza baixant cinc esglaons. El túnel està colgat.

Història

L'aeròdrom republicà de Sabanell es posà en marxa la primavera de 1938 i ocupava terres de cal Nadal, de cal Raspall i d'altres propietaris més petits. Estava situat a la dreta de la carretera que va de Vilafranca a Igualada, i a l'esquerra de la carretera que d'aquella va al Pla. Tot i que aquest camp està situat majoritàriament en terrenys del municipi de Torrelavit, sovint se'l coneix com el camp del Pla del Penedès o de Sant Pere de Riudebitlles. El camp tenia una llargada d'uns 1.000 m i una amplada d'entre 200 (oest) i 500 metres (est). La construcció del camp va ser dirigida per personal de l'Arma d'Aviació i realitzada per persones dels municipis del voltant: el Pla del Penedès, Torrelavit i Sant Pere de Riudebitlles. Aquests homes tallaven els ceps i els arbres i aplanaven el terreny, cobrant un jornal de 10 pessetes. Un cop el camp entrà en funcionament, alguns veïns dels municipis propers hi treballaren realitzant diverses tasques auxiliars i de manteniment. S'hi construï un refugi amb capacitat per a 120 persones, prop de Sabanell i de la caseta de comandament, i uns 8 d'elementals contra metrallament en el perímetre del camp i per a protecció dels equips de cada aparell. En el camp de Sabanell hi havia una esquadrilla de caça (entre 12 i 15 avions Polikarpov I-15 Xatos). L'esquadrilla que va passar més temps a l'aeròdrom de Sabanell va ser la 1a del Grup 26, tot i que també s'hi va estar durant un temps la 2a esquadrilla. El juny de 1938 el camp va ser utilitzat per a entrenament de pilots mentre les esquadrilles es trobaven al front de Llevant. Al matí els mecànics arribaven al camp i feien les comprovacions pertinents, revisaven tot l'aparell i posaven en marxa els motors, mitjançant un camió que servia per arrencar el motor de l'avió ("posta en marxa"), mentre que els armers preparaven les metralladores i les bombes. Durant la batalla de l'Ebre (estiu i tardor de 1938), aquest avions van arribar a fer fins a tres i quatre sortides diàries mentre hi havia claror de dia. Durant les ofensives de Seròs i més tard durant la batalla per Catalunya, la 1a esquadrilla participà activament en accions de metrallaments, bombardeigs i combats aeris. El camp de Sabanell va ser també la base principal dels pilots que comandaven el Grup 26, entre aquests, el capità Joan Comas Borràs, que era el cap de la 3a esquadrilla de caces i després cap del Grup 26 que agrupava les quatre esquadrilles de "Xatos". Altres comandaments del Grup van ser el capitans Miguel Zambudio i Vicente Castillo. El senyor Cristóbal Florido, veí de Torrelavit, era soldat d'aviació i estava a càrrec de la centraleta de telèfons de l'Estat Major. Els soldats que feien la vigilància del camp s'allotjaven a cal Fontanals, on hi havia una torreta amb una campana, amb la qual s'avisava en cas de presència d'aviació enemiga. Els oficials s'allotjaven a cal Raspall, cal Nadal, cal Sardà, i a ca l'Aguilera. Les Planes Noves va ser la primera seu de l'Estat Major del Grup 26 de caça de la "Gloriosa", tot i que més tard es va traslladar a cal Baqués de Sant Sadurní d'Anoia. Mentre que a cal Roldán de Sant Quintí de Mediona s'hostatjaven els pilots. Els mecànics s'allotjaven en edificis del voltant: Can Nadal, ca la Paula, la Passada, cal Fàbregas. L'aeròdrom de Sabanell va patir dos atacs aeris. El 5 de novembre de 1938, 10 aparells italians Savoia S-79 bombardejaren aquest aeròdrom i el de Pacs, i algunes bombes caigueren en el municipi del Pla del Penedès. El 10 de gener de 1939, a la una del migdia, 5 aparells de l'aviació hispana bombardejaren l'aeròdrom de Sabanell, però la majoria de bombes caigueren

fora del camp, a Sant Pere de Riudebitlles i a Canaletes. El camp fou desmantellat el 15 de gener de 1939 davant l'arribada de les tropes franquistes. Aquestes ocuparen el camp el 22 de gener de 1939, i el 19 d'agost els terrenys que ocupava van ser retornats als seus propietaris que van plantar-hi horta, vinya i cereals.

Bibliografia

ARNABAT, Ramon (2008): "L'Aeròdrom de Sabanell (Torrelavit)" dins EL CEP n. 35, p. 14.

SANCHO PARÍS, Daniel (en web): "Notes sobre l'aeròdrom de Sabanell (Pla del Penedès)". Blog personal de l'autor: <http://danielsanchoparis.blogspot.com/2010/09/notes-sobre-laerodrom-de-...>

Pàgina web de l'Estació Territorial de Recerca Penedès - Forces Aèries de la República Espanyola (ETRP-FARE): <http://www.aviacioiguerracivil.com/el-vesper-sabanell.php>

Enllaços d'interès:

<http://www.aviacioiguerracivil.com/el-vesper-sabanell.php>

